

EXIT MILITAIR HOSPITAAL

door Freddy HUBRECHTSEN

Op 31 december 1993 luidde de "doodsklok" over het militair hospitaal van Oostende

De deuren van het 6 ha 48 a en 20 ca (kadastrale opp.) groot domein werden op deze datum definitief gesloten. Het patrimonium van het Ministerie van Landsverdediging zal met eenzelfde oppervlakte worden verminderd en het ganse domein wordt te koop aangeboden. Hiermee verdwijnt de oudste militaire instelling van de stad.

Dat Oostende reeds vóór 1640 over een permanent militair hospitaal voor het garnizoen beschikte kan wel enigszins uitzonderlijk genoemd worden (1). Permanente militaire hospitalen waren zeker niet de regel in die tijd. Normaal werden er veldhospitalen opgericht voor de duur van een veldslag of een veldtocht. Spanje was echter op het gebied van de gezondheidszorg voor zijn troepen, de andere naties ver vooruit.

Het eerste vaste hospitaal, dat enkel voor militairen toegankelijk was, werd te Mechelen opgericht in 1585 (2). Dat Oostende er ook eentje kreeg zal wel te maken hebben met factoren zoals het strategisch belang van de stad als poort naar het continent maar ook met het niet voorhanden zijn van een stadshospitaal en de absolute weigering van de Zwartzusters, die zich bezighielden met de ziekenzorg, militairen te verzorgen.

Het eerste hospitaal was ingericht in de Platformstraat. Het tweede werd in de periode 1647-1649 gebouwd in de Langestraat, op de noordzijde ongeveer ter hoogte van de Schippersstraat (3).

Na het beleg van 1706 geraakte het gebouw enige jaren in onbruik. Na herstellingen werd het terug in dienst genomen, soms samen met een stuk of wat andere gebouwen in de omgeving naargelang de benodigde plaatsruimte.

In 1786 werd een nieuw militair en marinehospitaal gepland, vermoedelijk op het Hazegras daar het tot dan toe gebruikte gebouw in de Langestraat zeer bouwvallig geworden was en de ligging werd ook niet meer als ideaal beschouwd (4). Toch deed het nog dienst tot op het einde van de 1ste Franse invasie, maart 1793.

De Oostenrijkers, met de Engelsen als bondgenoten, waren weer meester in de stad en op 11 september 1793 werd een nieuw militair hospitaal ingericht voor de engelse troepen in de vroegere ambtswoning van de militaire gouverneur. Dit gebouw stond op de hoek van de Vlaanderenstraat en de Langestraat waar zich nu het restaurant "Bennys" bevindt (5).

Juli 1794 betekende het begin van een twintig jaar durende Franse bezetting. De Fransen bleven het "Engels" hospitaal gebruiken tot 1798 waarna het militair hospitaal ingericht werd in het voormalig klooster der Zwarte Nonnen. Dit klooster was gelegen op de hoek van de Kerkstraat en de Ooststraat. Het meubelhuis Lootens samen met de Albertschool en de tussenliggende huizen geven ongeveer een idee van de oppervlakte van het grondstuk (6).

Na 1815 (7) is er geen melding meer over een militair hospitaal (8) tot in 1819 wanneer een hospitaal was ingericht in een stadskazerne "Quartier de Ligne" genoemd. Deze kazerne bevond zich op het grondstuk dat de huidige Poststraat en de huizenrij tegenover het PTT/RTT gebouw in dezelfde straat omvat (9).

De Hollanders bouwden het Hazegras uit tot een kazernecomplex (10) en in 1824 werd er een hospitaal gebouwd dat "bomvrij" heette te zijn en vooral tijdens belegeringen moest dienen (10) (11). Dit gebouw dat de kern vormt van de huidige Bootsman Jonson kazerne werd grotendeels vernield door de ontploffing van het nabijgelegen buskruitmagazijn in 1826. Na herstellingen werd het nog enkel als logement en magazijn gebruikt.

Het hospitaal, militaire infirmerie genoemd, was echter blijven functioneren zelfs doorheen de septemberdagen van 1830.

Het eerste Belgische garnizoen werd gevormd door de burgerwachten van achtereenvolgens Beveren (Oost-Vlaanderen) en Brussel (12).

Het hospitaal breidde uit met het voormalig klooster der Witte Nonnen zodat in 1861 het hospitaalcomplex zich uitstreckte tussen de Aartshertoginnestraat, de Poststraat met de huizenrij, de Witte Nonnenstraat en een gedeelte van de Hendrik Serruyslaan (13).

Op 25 augustus 1908 ging de eerste aanbesteding door voor de bouw van het huidige hospitaal (14) en op 27 augustus 1913 was de verhuis vanuit het stadscentrum voltooid (15).

De Duitse troepen kregen aldus op 15 oktober 1914 een splinternieuw gebouw, en voor die tijd ultra-modern ingericht, hospitaal in handen. Lang duurde de pret niet want door de bouw van de zware Hindenburgbatterij naast de deur werd het als hospitaal niet meer bruikbaar. In 1919 heropende het militair hospitaal opnieuw zijn deuren.

Vanaf het eind van de jaren twintig werd het de gewoonte alle kazernes en militaire kwartieren de naam te geven van een militair die zich onderscheiden had tijdens de voorbije oorlog en zo kreeg het Militair Instituut voor Zeekuur (zoals de functionele benaming toen geworden was) eveneens de benaming Kwartier Onderluitenant Geneester DE BEER.

Tijdens de tweede wereldoorlog werd het hospitaal niet als dusdanig gebruikt tot oktober 1944 als het 105 British General Hospital er zijn intrek nam. Van januari 1946 tot juni werd het een krijgsgevangenenhospitaal (16). en in juli kwam het hospitaal terug onder Belgisch beheer.

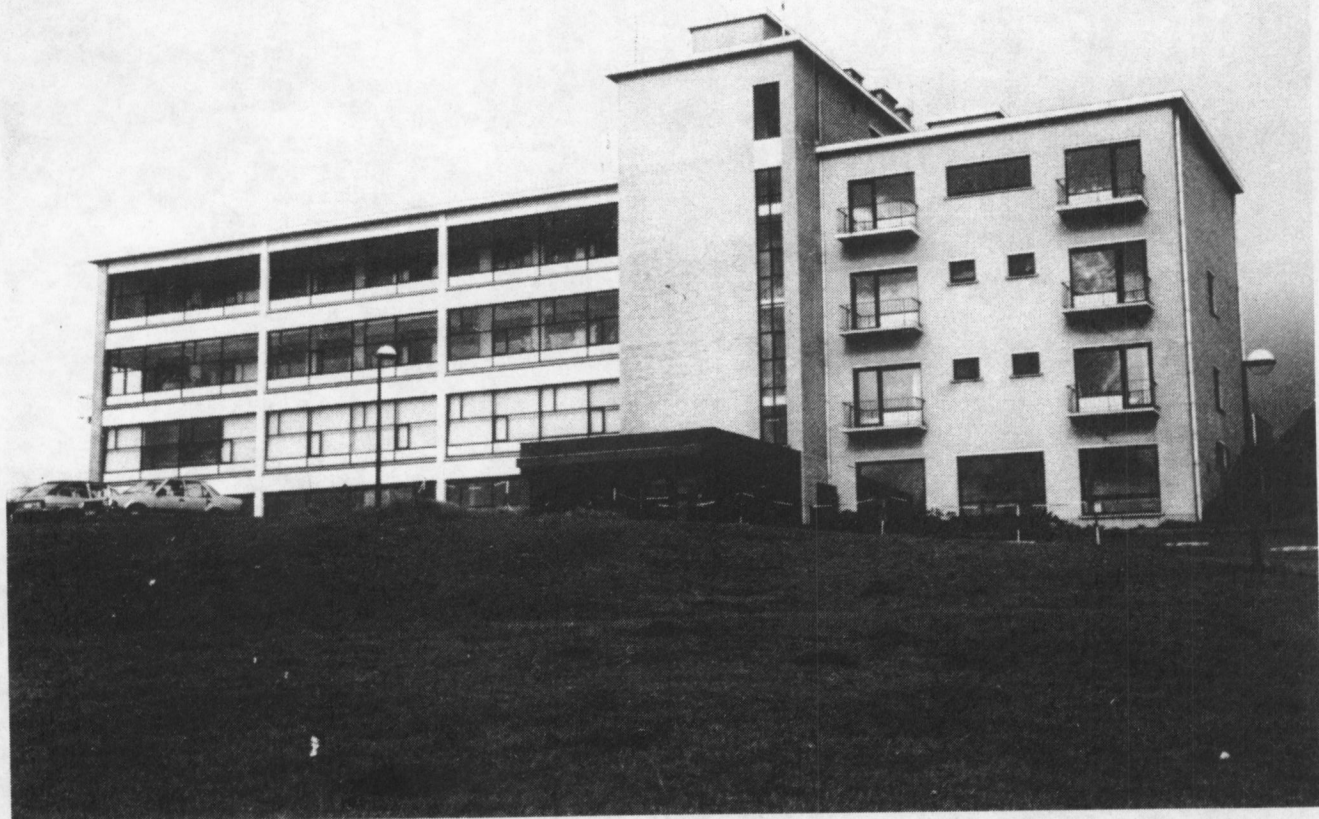
In het kader van het herstructureringsplan dat naar de Stafchef van het Belgisch leger, Luitenant-generaal CHARLIER, genoemd werd, werd het hospitaal op 1 januari 1990 omgevormd tot polikliniek.

De algemene hervorming van het leger door de huidige minister van landsverdediging, dhr. Leo DELCROIX, betekende meteen het einde van het militair hospitaal waarmee Oostende een element armer maar een stukje geschiedenis rijker is geworden.

1

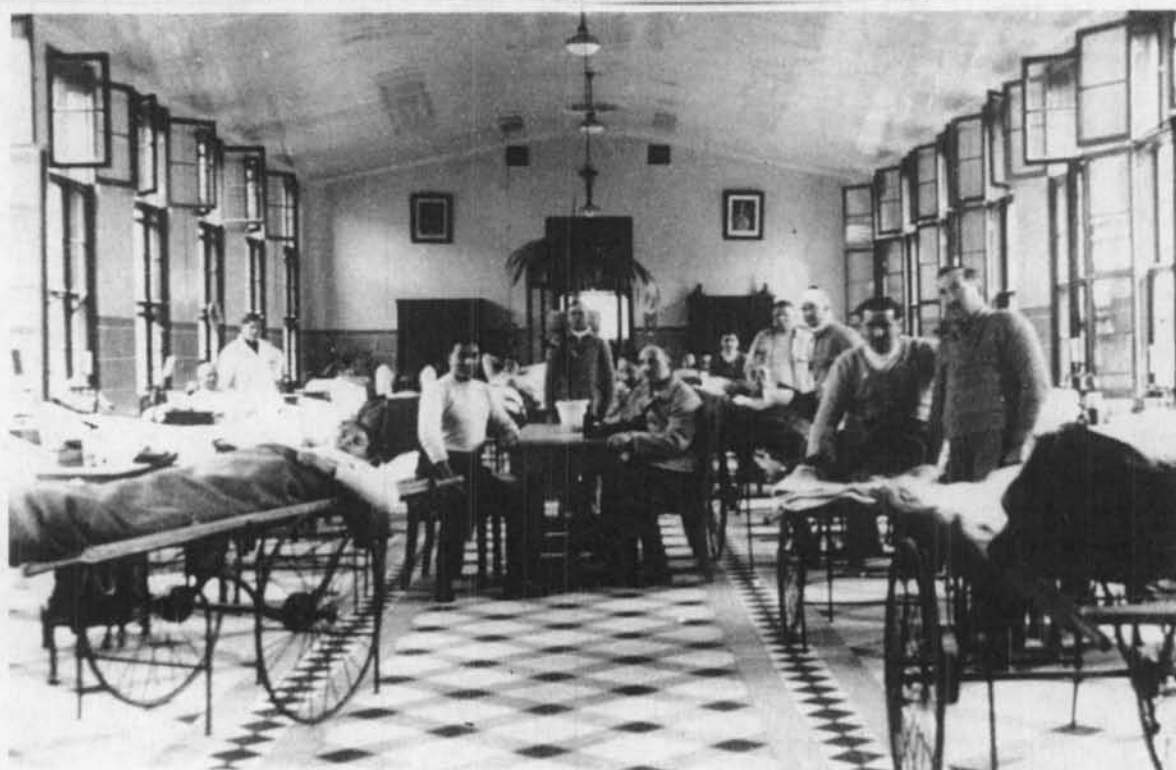

2

3

4

5

Bronopgave

- (1) Rijksarchief Brussel, Conseil des Finances 3081.
- (2) L. Van Meerbeeck - Les Sources de l'Histoire Administrative de l'Armée Espagnole des Pays-Bas aux XVI et XVII siècles (Carnet de la Fouragère juin 1949).
- (3) Commissie van Openbare Onderstand Oostende - Resolutieboek van de Armenschool 1682-1742 p. 509 à 512.
- (4) Archives Nationales de France N II Lys 6-10.
- (5) Stadsbibliotheek Oostende - Dagjournaal 25.3.1793-28.9.1802.
- (6) - Archives Nationales de France C 539.
- Archief Koninklijk Legermuseum, vesting Oostende doos 1.
- (7) Inspectieverslag over de vesting Oostende op 1 november 1815 door Capt GIPPS K.G. Engineers - Collection d'Histoire Militaire Bruxelles.
- (8) Memorie van aanval en verdediging van de vesting Oostende 20.9.1817 Kapitein ingenieur PASTEUR. Archief Koninklijk Legermuseum, vesting Oostende doos 4.
- (9) Burgerlijke stand Oostende - overlijdensregisters.
- (10) Register van correspondentie Oostende 1819-1821. Koninklijk Legermuseum A 12/34 en A 12/38.
- (11) Lijst der militaire gebouwen en wercken 1.6.1825. Koninklijk Legermuseum, vesting Oostende doos 4.
- (12) Burgerlijke stand Oostende - overlijdensregisters.
- (13) Tableau général détaillé des propriétés immobilières dépendantes des domaines particuliers de la guerre dans la place d'Ostende le 1 janvier 1910. Brugge 5e Regionale Directie Militaire Bouwwerken.
- (14) Le Carillon 29 juli 1908.
- (15) Le Carillon 29 augustus 1913.
- (16) Public Record Office London WO177/1387.

Fotobladzijden

- Foto 1 - Voorgevel hoofdgebouw.
Foto 2 - Paviljoen Fabiola (gebouwd 1962-1965).
Foto 3 - Soldatenkiekje van ca. 1935.
Foto 4 - Ziekenzaal paviljoen 7 in de jaren dertig.
Foto 5 - Prentkaart uit de jaren vijftig.

OOSTENDE ELDERS IN DE WERELD

We brengen even in herinnering dat ons geacht medelid, de heer Lionel DEWULF, ons in 1985 (De Plate blz. 85-199) een Oostende, stad in Nieuw Zeeland, rapporteerde. Even bijschrijven op ons lijstje.

Kent U er nog laat het ons weten.

J.B. DREESEN